

of economic security of enterprises]. Kharkiv: FOP Pavlenko O. H., 2010.

Muntian, V. I. *Ekonomichna bezpeka Ukrainy* [The economic security of Ukraine]. Kyiv: KVITs, 1999.

Ponomarenko, V. S., Klebanova, T. S., and Chernova, N. L. *Ekonomicheskaya bezopasnost regiona: analiz, otsenka, prognozirovaniye* [The economic security of the region: the analysis, evaluation, forecasting]. Kharkiv: INZheK, 2004.

Shmelenko, V. T., and Binko, I. F. *Ekonomichna bezpeka Ukrainy: sutnist i napriamky zabezpechennia* [The economic security of Ukraine: the nature and direction of security]. Kyiv: NISD, 1997.

Yermoshenko, M. *Finansova bezpeka derzhavy i natsionalni interesy, realni zahrozy, stratehiia zabezpechennia* [The financial security of the state and national interests, the real threat strategy software]. Kyiv: KNTEU, 2001.

УДК 657.2

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО АУДИТУ ВИКОНАННЯ БЮДЖЕТНИХ ПРОГРАМ

© 2015 ШЕВЧЕНКО І. О.

УДК 657.2

Шевченко І. О. Теоретичні засади державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм

Метою статті є обґрунтування теоретичних засад державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм. Вивчено підходи до трактування поняття «державний фінансовий аудит». Проведено гносеологічний аналіз терміна «державний фінансовий аудит виконання бюджетних програм», що дозволило визначити сутність цього поняття. Наукова новизна полягає у трактуванні державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм з позиції системно-процесного підходу, завдяки чому досягається невід'ємність аудиторського дослідження від процесу виконання бюджетної програми. Узагальнено підходи до визначення мети державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм. Також визначено завдання державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм. При цьому запропоновано поділяти завдання державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм на завдання, пов'язані із супроводженням бюджетної програми, та з оцінкою результатів бюджетних програм. Крім того, у статті узагальнено принципи державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм та визначено, що найбільш ґрунтовними для державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм є принципи незалежності, законності, ефективності, відповідальності, плановості, професійності, гласності та об'єктивності.

Ключові слова: аудит державних фінансів, бюджетна програма, аудит ефективності, державний фінансовий аудит, державний фінансовий аудит виконання бюджетних програм.

Рис.: 1. **Табл.:** 2. **Бібл.:** 26.

Шевченко Ірина Олександрівна – аспірантка, кафедра контролю і аудиту, Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця (пр. Леніна, 9а, Харків, 61166, Україна)

УДК 657.2

Шевченко И. А. Теоретические основы государственного финансового аудита выполнения бюджетных программ

Целью статьи является обоснование теоретических основ государственного финансового аудита выполнения бюджетных программ. Изучены подходы к трактовке понятия «государственный финансовый аудит». Проведен гносеологический анализ термина «государственный финансовый аудит выполнения бюджетных программ», что позволило определить сущность этого понятия. Научная новизна заключается в трактовке государственного финансового аудита выполнения бюджетных программ с позиции системно-процессного подхода, благодаря чему достигается неотделимость аудиторского исследования от процесса выполнения бюджетной программы. Обобщены подходы к определению цели государственного финансового аудита выполнения бюджетных программ. Также определены задачи государственного финансового аудита выполнения бюджетных программ. При этом предложено разделять задачи государственного финансового аудита выполнения бюджетных программ на задачи, связанные с сопровождением бюджетной программы, и с оценкой результатов бюджетных программ. Кроме того, в статье обобщены принципы государственного финансового аудита выполнения бюджетных программ и определено, что наиболее основательными для государственного финансового аудита выполнения бюджетных программ являются принципы независимости, законности, эффективности, ответственности, плановости, профессионализма, гласности и объективности.

Ключевые слова: аудит государственных финансов, бюджетная программа, аудит эффективности, государственный финансовый аудит, государственный финансовый аудит выполнения бюджетных программ.

Рис.: 1. **Табл.:** 2. **Библ.:** 26.

Шевченко Ирина Александровна – аспирантка, кафедра контроля и аудита, Харьковский национальный экономический университет им. С. Кузнеця (пр. Ленина, 9а, Харьков, 61166, Украина)

UDC 657.2

Shevchenko I. O. Theoretical Foundations of Public Financial Audit of the Execution of Budgetary Programs

The article is aimed at substantiation of theoretical foundations of public financial audit of the execution of budgetary programs. Approaches to the interpretation of the concept of «public financial audit» have been examined. A gnosiological analysis of the notion of «public financial audit of the execution of budgetary programs» has been conducted, allowing to define the essence of this concept. A scientific novelty lies in the interpretation of the public financial audit of the execution of budgetary programs from the standpoint of system-process approach, resulting in inseparability of the audit studies from the process of implementation of a budgetary program. Approaches to the definition of the purpose of public financial audit of the execution of budgetary programs have been generalized. Also, tasks of public financial audit of the execution of budgetary programs have been identified. It has been proposed to divide the tasks of public financial audit of the execution of budgetary programs into the tasks, associated with support of a budgetary program, and the tasks of evaluation of the effectiveness of budgetary programs. In addition, the publication summarizes the principles of public financial audit of the execution of budgetary programs and determines that the most thorough for the public financial audit of the execution of budgetary programs are the principles, based on independence, legality, efficiency, responsibility, planning, professionalism, transparency and objectivity.

Key words: audit of public finances, budgetary program, performance audit, public financial audit, public financial audit of the execution of budgetary programs.

Pic.: 1. **Tabl.:** 2. **Bibl.:** 26.

Shevchenko Iryna. O. – Postgraduate Student, Department of Control and Audit, Simon Kuznets Kharkiv National University of Economic (pr. Lenina, 9a, Kharkiv, 61166, Ukraine)

На сучасному етапі розвитку вітчизняної науки державного аудиту відсутня цілісна і загальноприйнята концепція, яка розкриває теоретичні та методичні основи розвитку державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм (аудиту ефективності), її розробка перебуває лише на початковій стадії.

Це обумовлено тим, що державний фінансовий аудит виконання бюджетних програм є новим явищем в теорії та практиці державного фінансового контролю України. Тому для створення теоретичної та методичної бази застосування державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм необхідне його всебічне вивчення та наукове осмислення, що досягається за рахунок часу та достатнього практичного досвіду його проведення з урахуванням національних умов і традицій.

Проблемним питанням розвитку системи державного аудиту останнім часом присвячено багато праць вчених і практиків. Так, передумови розвитку, теоретичні засади, питання стандартизації, методологія, типологія державного аудиту висвітлена в працях таких вітчизняних вчених, як Л. В. Дікань, В. В. Бурцев, О. А. Шевчук, Л. В. Сухарева, А. В. Хмельков, Ю. Б. Слободяник і багатьох інших. Проте дослідження такого виду державного аудиту, як державний фінансовий аудит виконання бюджетних програм вченими майже не досліджувалося, оскільки здебільшого увага приділялася аудиту ефективності. Тому з'ясування наріжних засад саме державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм потребує ґрунтовного дослідження та ґрунтовного завершення. Зазначене обумовлює актуальність обраної теми дослідження.

Метою статті є обґрунтування теоретичних засад державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм.

Для розкриття теоретичних засад розвитку державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм необхідно визначити його сутність, мету та завдання державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм, його принципи, окреслити суб'єкти та об'єкти його проведення.

Слід зазначити, що сутність державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм розкривається через його визначення. На думку автора, для окреслення даної дефініції доцільно провести гносеологічний аналіз терміна «державний фінансовий аудит виконання бюджетних програм». Для цього необхідно виокремити такі змістовні складові, як «державний фінансовий аудит» та «бюджетні програми».

Аналізуючи визначення поняття «державний фінансовий аудит» сучасними науковцями та в законодавчій базі, варто зазначити, що єдиного підходу до трактування цього не існує. Проведене автором узагальнення дозволило виокремити декілька підходів до визначення даного поняття (рис. 1).

Аналізуючи підходи до визначення державного фінансового аудиту, автор доходить висновку, що під ним доцільно розуміти динамічну форму державного контролю, яка полягає в незалежній перевірці та аналізі державних ресурсів, достовірності даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності, функціонування системи внутрішнього контролю, наданні рекомендацій щодо запобігання виявлених правопорушень та підвищення ефективності діяльності підконтрольного об'єкта.

Що стосується терміна «бюджетні програми», то відповідно до Бюджетного кодексу України «бюджетна програма – сукупність заходів, спрямованих на досягнення єдиної мети, завдань та очікуваного результату,

Рис. 1. Підходи до визначення поняття «державний фінансовий аудит»

визначення та реалізацію яких здійснює розпорядник бюджетних коштів відповідно до покладених на нього функцій».

Отже, при поєднанні зазначених визначень змістовних складових поняття «державний фінансовий аудит виконання бюджетних програм» під ним пропонується розуміти різновид державного аудиту, який передбачає систематичне дослідження законності, економічності та ефективності управління державними ресурсами при виконанні бюджетних програм, достовірності та раціональності витрат, спрямованих на досягнення мети бюджетної програми та виявлення резервів підвищення її результативності.

Державний фінансовий аудит виконання бюджетної програми як елемент підсистеми в системі державного фінансового контролю спрямований на досягнення певної мети, що припускає рішення комплексу завдань. У свою чергу, слід враховувати, що «...задача в конкретних об'єктах різні інтерпретації та визначає відношення спостерігача до об'єкта і є критерієм, за яким відбувається відбір об'єктів і їх властивостей...» [22, с. 47].

У цьому сенсі доцільно звернути увагу, що на даний час в економічних дослідженнях не існує єдиного підходу до виокремлення мети та завдань державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм. Проте, автор згоден з думкою В. Ю. Трайті про те, що концептуальні основи державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм доцільніше розглядати не фрагментарно, а системно та комплексно, що сприятиме досконалості теоретичного підґрунтя з окресленої проблематики [23].

Слід зазначити, що мета і задачі державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм у контексті державного фінансового контролю визначаються по-різному як науковцями [3, 4, 8, 11], так і нормативно-правовими актами [15, 16] і мають суперечливий зміст.

Так В. В. Філіппова вважає, що досягнення цілей контролю потребує визначення конкретних параметрів (законність, ефективність і доцільність здійснення фінансових й інших операцій, пов'язаних з управлінням й розпорядженням державною власністю, що оцінюються державною керівною системою) [24, с. 15].

Метою аудиту адміністративної діяльності, на думку О. О. Чечуліної, є «оцінка результативності, ефективності, економічності функціонування тієї організації, яку перевіряють; увага аудиторів зосереджується на виконанні окремої програми, при цьому розглядаються проблемні питання і розробляються певні висновки та пояснення» [22, с. 47]. Подальше дослідження робіт зазначених та інших вчених стосовно мети державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм зокрема та державного фінансового контролю в цілому дозволило узагальнити погляди вчених на це питання (табл. 1).

Таким чином, кожен науковець у трактуванні мети як державного фінансового контролю, так і аудиту ефективності (державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм) виокремлює певні критерії (параметри), що перевіряються, і наголошує на можливості

застосування результатів контролю для підвищення ефективності використання державних коштів

Водночас, у Лімській декларації керівних принципів аудиту державних ресурсів [12] зазначається, що контроль державних фінансів не є самоціллю, він виступає обов'язковим елементом регуляторної системи, мета якої полягає у своєчасному виявленні відхилень від прийнятих стандартів, порушень принципів законності, ефективності, доцільності й економічності управління фінансовими ресурсами, що дозволяло б у кожному конкретному випадку внести відповідні корективи, посилити відповідальність уповноважених осіб, отримати відшкодування збитків та перешкодити або, принаймні, унеможливити повторення виявлених порушень у майбутньому.

Що стосується завдань державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм, в яких більш конкретно й виражається його мета, то слід наголосити, що в сучасній науковій літературі виокремлюють два основні підходи до визначення завдань контролю (аудиту) в державному секторі економіки. За першого підходу завданням контролю є контрольованість стану та поведінки об'єктів контролю відповідно до встановленої норми. За другого підходу завдання контролю полягає в тому, щоб виявити фактичний стан справ, зіставити його з наміченими цілями, оцінити ситуацію та запропонувати за необхідності коригувальні заходи [22, с. 48].

У першому підході наголос робиться на формулювання завдань контролю, а в другому – на здійснення завдань контролю. Фактично другий підхід можна розглядати як серію кроків керівника зі здійснення контролю, тобто цей підхід, з точки зору визначення змісту контролю, відображає швидше етапи процесу контролю, ніж завдання контролю. Завдання контролю виконує весь механізм контролю, а етапи здійснення контролю мають свої специфічні завдання. Ця відмінність є важливою, оскільки від точного формулювання завдань контролю, зрештою, залежить і виконання поставленої мети управління [22, с. 49].

При цьому доцільно враховувати дві риси, що характеризують завдання контролю. По-перше, хто поставив завдання контролю, по-друге, яким є це завдання – загальним чи окремим [20, с. 29].

На думку автора, мета державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм полягає у визначенні ступеня досягнення мети бюджетної програми, ефективності прийнятих управлінських рішень щодо економічності та раціональності використаних ресурсів.

Стосовно завдань державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм, на думку автора, доцільно виділити такі напрями:

1) завдання, пов'язані з супроводженням бюджетної програми:

- ✦ оцінка раціональності прийнятого управлінського рішення (розгляд можливих альтернатив, пріоритетності бюджетних витрат);
- ✦ виявлення резервів підвищення ефективності виконання бюджетної програми (наприклад: розробка механізмів попередження нераціо-

Підходи до визначення мети державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм (узагальнено автором)

Зміст мети державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм	П. Нікіфоров [14]	С. Івасюк [14]	В. М. Родіонова [18]	С. В. Степаншин [5]	В. В. Бурцев [2]	В. В. Філіппова [24]	М. В. Мельник [13]	А. С. Пантелєєв [13]	А. Л. Звєздин [13]	О. О. Чечуліна [22]	Л. О. Сухарєва [22]	Т. В. Федченко [22]	А. В. Хмельков [25]	О. М. Денісюк [7]	О. О. Разборська [7]	Ю. В. Слободяник [21]	О. А. Шевчук [26]
Забезпечення фінансової прозорості об'єкта контролю	+	+															
Установлення відповідності практики управління фінансовими ресурсами в усіх сферах виробництва та розподілу суспільного продукту завданням фінансової політики держави			+														
Забезпечення законності й ефективності використання державних бюджетних і позабюджетних фінансових коштів і державної власності				+													
Забезпечення дотримання принципів законності, доцільності й ефективності в розпорядчій і виконавчій діяльності					+												+
Забезпечення єдиної державної фінансової політики та фінансових інтересів держави та її громадян							+										
Оцінка результативності, ефективності, економічності функціонування тієї організації, яку перевіряють										+							
Виконання окремої програми, при цьому розглядаються проблемні питання і розробляються певні висновки та пояснення										+							
Визначення ступеня досягнення мети бюджетної програми, ефективності прийнятих управлінських рішень, економічності використаних ресурсів, встановлення чинників впливу на результат і розробка рекомендацій щодо зниження їх негативного впливу.											+	+					
Сприяння успішній реалізації фінансової політики, ефективному використанню фінансових ресурсів													+				
Забезпечення можливості особи, яка виконує контрольні дії, висловити професійне судження щодо законності та ефективності використання державних чи комунальних коштів і майна, інших активів держави, правомірності фінансового управління і функціонування системи внутрішнього контролю головним розпорядником, відповідальним виконавцем, іншими учасниками розподілу і споживання бюджетних коштів та достовірності звітності щодо зазначених процесів														+	+		
Забезпечення економічної стабільності та національної безпеки держави																	+
Надання всім зацікавленим особам незалежної інформації про те, яким чином здійснюється державне управління																	+

- † розробка варіантів оптимізації системи управління фінансово-господарською діяльністю суб'єктів для подальшого виконання бюджетної програми;
 - † встановлення ступеня ефективності та раціональності використання матеріальних і нематеріальних ресурсів, що задіяні на виконання бюджетної програми;
 - † контроль раціональності використання трудових ресурсів, оцінка продуктивності їх праці;
 - † контроль за структурною відповідністю та цільовим призначенням доходних і витратних статей бюджетної програми;
- 2) завдання, пов'язані з оцінкою результатів бюджетних програм:
- † оцінка досягнення мети бюджетної програми (результативність);
 - † оцінка впливу результатів виконання бюджетної програми на фінансові потоки держави;

- † визначення соціального ефекту від виконання бюджетної програми;
- † розробка пропозицій щодо ліквідації відхилень й вдосконалення процесу виконання бюджетної програми.

Додатково зауважити, що цілі та завдання державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм реалізуються з дотриманням певних принципів. Принципи – це одне з фундаментальних понять, що в даному випадку характеризують таке складне явище, як контроль. Проблема принципів контролю в теоретичному, методологічному та практичному аспектах поки недостатньо розроблено.

Подальше дослідження міжнародних нормативних документів і робіт вітчизняних вчених дозволило узагальнити принципи здійснення державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм зокрема та державного фінансового контролю в цілому (табл. 2).

Аналізуючи табл. 2, та враховуючи економіко-політичні умови господарювання в Україні, на думку

Таблиця 2

Принципи здійснення державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм

Принцип	В. К. Симоненко, О. І. Барановський, П. С. Петерко [20]	М. В. Васильєва [3]	Лімська декларація [12]	С. В. Степашин [5]	В. В. Бурцев [2]	Закон України «Про рахунок у палату України» [17]	П. К. Германчук, І. Б. Стефанюк, Н. І. Рубан, В. Т. Александров, О. І. Назарчук [8]	Д. В. Дементьєв [6]	Л. А. Іващенко [11]	В. В. Філіппова [24]
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Нейтральність	+							+		+
Економічність	+									
Безперервність	+			+						
Дієвість	+			+						
Своєчасність	+									
Незалежність			+		+			+		
Принцип контрольованості		+								
Сталість			+							
Законність			+	+	+		+			+
Компетентність			+							
Об'єктивність	+		+	+	+		+	+		+
Таємність			+					+		
Плановість			+	+		+				+
Ефективність			+	+			+			
Гласність			+	+	+			+		+
Системність				+	+					+
Демократичного централізму				+						
Відповідальність					+		+	+		+
Збалансованість					+		+			

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Взаємодія органів ДФК	+									
Збалансованість	+									
Самодостатність системи контролю							+			
Поєднання державних, регіональних і приватних інтересів							+			
Повнота охоплення об'єктів контролю							+			
Розподіл контрольних повноважень							+			
Достовірність фактичної інформації							+			
Превентивність контрольних дій							+			
Професійність								+		+
Невідворотність покарання	+							+		+
Концентрування зусиль та уваги на суттєвих питаннях і проблемах, вирішення яких принесе користь усьому суспільству									+	
Сприяння ефективному витрачання державних коштів та виконанню прийнятих рішень про використання коштів, що надходять від платників податків									+	
Сприяння підвищенню відповідальності, прозорості та ефективності праці державного апарату в інтересах суспільства									+	

автора, найбільш ґрунтовними для державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм є такі:

- ✦ *принцип незалежності*, який передбачає фінансову, функціональну та організаційну незалежність суб'єкта контролю;
- ✦ *принцип законності*, що визначає дотримання органами контролю нормативно-правових документів у галузі державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм;
- ✦ *принцип ефективності*, що передбачає оцінку витрат, пов'язаних з проведенням контрольних заходів;
- ✦ *принцип відповідальності*, що включає в себе відповідальність посадових осіб, що реалізують контрольні повноваження; відповідальність підконтрольних суб'єктів; відповідальність осіб, на яких покладені зобов'язання по реалізації завдань по виконання рекомендацій з державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм;
- ✦ *принцип плановості*, що передбачає розробку планів контрольних заходів на майбутній звітний період;
- ✦ *принцип професійності*, який передбачає наявність у суб'єктів державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм відповідних компетентностей;
- ✦ *принцип гласності*, що дає можливість доступу різних контрольних органів та широкого кола суспільства до результатів контрольних заходів;
- ✦ *принцип об'єктивності*, що визначає відсутність суб'єктивних оцінок у діяльності органів

державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм.

У частині суб'єктів та об'єктів державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм необхідно зауважити, що, згідно з діючим законодавством, в Україні суб'єктами державного аудиту є Державна фінансова інспекція України та Рахункова палата України [16, 17].

Водночас, слід урахувати, що об'єктом є те, на що спрямований процес пізнання, тобто пізнавальна діяльність, що існує поза свідомості людини й незалежно від неї [22, с. 42]; власне той елемент, задля якого створюється будь-яка система. Так, у найбільш загальному вигляді об'єктами аудиту і ревізії група науковців виділяє документальну інформацію. Тобто об'єктами контролю виступають процеси та явища, відображені в документах [22, с. 67]. Об'єктом же державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм, на думку інших вчених, виступають бюджетні кошти та/або інші державні ресурси, які було виділено для виконання бюджетної програми [22, с. 74].

Як вважає А. Н. Саунін, саме вид державних коштів впливає на розподіл об'єктів перевірки: розпорядники бюджетних коштів; органи що розпоряджуються коштами позабюджетних фондів; бюджетні установи; державні та комунальні підприємства; інші одержувачі державних коштів [19, с. 29]. Також підкреслюється, що «особливістю аудиту ефективності є те, що об'єктами перевірок можуть бути організації, підприємства й установи, а також соціальні групи громадян, на діяльності або життєзабезпечення яких відображуються результати використання бюджетних коштів» [19, с. 30].

Автор згоден з думкою Л. О. Сухаревої про те, що об'єктом фінансового аудиту виконання бюджетних програм є окремі або взаємопов'язані економічні, організаційні, інформаційні, технологічні або інші характеристики (результати) функціонування системи виконання бюджетної програми, стан яких можна оцінити кількісно та якісно [22, с. 52]. У свою чергу, виконавців бюджетної програми (розпорядники бюджетних коштів, бюджетні організації, установи, підприємства тощо) пропонуємо вважати підконтрольними суб'єктами системи аудиту ефективності, у межах яких здійснюється перевірка.

Об'єкт і предмет як поняття – споріднені та часто ототожнюються в економічній літературі, тому виникає необхідність під час визначення об'єкта як елементу системи встановити й предмет перевірки. Предмет – категорія, що позначає деяку цілісність, що виокремлено зі світу об'єктів у процесі людської діяльності й пізнання. Основна відмінність предмета від об'єкта полягає в тому, що в предмет входять лише найбільш значущі з практичної або теоретичної точки зору властивості, сторони, особливості об'єкта, котрі підлягають безпосередньому вивченню [22, с. 42].

На думку автора, якщо об'єкт дослідження державного фінансового аудиту – виконання бюджетної програми, то предмет дослідження – це ступінь раціональності, ефективності, економічності й результативності використання бюджетних коштів, спрямованих на виконання бюджетної програми.

ВИСНОВКИ

Таким чином, у статті визначено сутність державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм, окреслено його мету та групи завдань. Наукова новизна полягає у трактуванні державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм з позиції системно-процесного підходу, завдяки чому досягається невід'ємність аудиторського дослідження від процесу виконання бюджетної програми. Це дозволить вчасно приймати управлінські рішення щодо ефективності витрачання ресурсів держави.

У подальшому доцільно дослідити концептуальні основи державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Аудит (Основи державного, незалежного професійного та внутрішнього аудиту) : підручник / В. В. Немченко, К. О. Редько, О. Ю. Редько, В. А. Кононенко, Л. В. Іванченкова, Л. Б. Скляр, Г. О. Ткачук, А. В. Хомутенко, В. П. Хомутенко ; за ред. проф. Немченко В. В., Редько О. Ю. – К. : Центр навчальної літератури, 2012. – 540 с.
2. Бурцев В. В. Организация системы государственного финансового контроля Российской Федерации / В. В. Бурцев. – М., 2002. – 496 с.
3. Васильева М. В. Государственный финансовый контроль в управлении регионом / М. В. Васильева [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.lib.ua-ru.net/diss/cont/70157.html>
4. Господарський кодекс України. Науково-практичний коментар / Г. Л. Знаменський, Д. Х. Липницький, В. К. Мамутов

та ін. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lib.rus.ec/b/199201/read>

5. Государственный финансовый контроль : учебник для вузов / С. В. Степашин, Н. С. Столяров, С. О. Шохин, В. А. Жуков. – СПб. : Питер, 2004. – 560 с. – С. 90–91.
6. Дементьев Д. В. Государственный финансовый контроль: оценка эффективности и направления развития : автореф. дис. ... канд. экон. наук / Д. В. Дементьев. – Новосибирск, 2004. – 27 с.
7. Денисюк О. М. Аудит державних фінансів : навч. посіб. / О. М. Денисюк, О. О. Разборська. – Вінниця : ВТЕІ КНТЕУ, 2012. – 488 с.
8. Державний фінансовий контроль: ревізія і аудит / П. К. Германчук та ін. – К. : АВТ, 2004. – 424 с.
9. Дікань Л. В. Державний аудит : навч. посіб. / Л. В. Дікань, Ю. О. Голуб, Н. В. Синюгіна. – К. : Знання, 2011. – 503 с.
10. Жирна Ж. А. Необхідність побудови системи державного аудиту в Україні / Ж. А. Жирна // Економічні науки. Серія «Облік і фінанси» : збірник наукових праць Луцького національного технічного університету. – Випуск 7 (25). – Ч. 4. – Луцьк, 2010. – С. 207–219.
11. Іващенко Л. А. Розвиток державного фінансового контролю в умовах ринкової економіки : автореф. дис. ... канд. экон. наук : 08.04.01 / Л. А. Іващенко. – Д., 2005. – 21 с.
12. Лімська декларація керівних принципів аудиту державних фінансів: [від 12.08.1999 р.] [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ac-rada.gov.ua/control/main/uk/publish/article/140217>
13. Мельник М. В. Ревізія и контроль : учеб. пособ. / М. В. Мельник, А. С. Пантелеев, А. Л. Звездин. – М. : ИД ФБК-ПРЕСС, 2004. – С. 15.
14. Нікіфоров П. Фінансовий контроль держави: інституціональний підхід, спадковість і новації у поглядах / П. Нікіфоров, С. Івасюк // Регіональна економіка. – 2005. – № 2. – С. 36.
15. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запобігання фінансовим правопорушенням, забезпечення ефективного використання бюджетних коштів, державного і комунального майна: Закон України від 15.12.2005 № 3202-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3202-15>
16. Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні: Закон України від 26.01.1993 № 2939-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2939-12>
17. Про Рахункову палату України : Закон України від 02.07.2015 № 576-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/576-19>
18. Родионова В. М. Финансовый контроль : учебник / В. М. Родионова, В. И. Шлейников. – М. : ИД ФБК-ПРЕСС, 2002. – С. 30.
19. Саунин А. В. Аудит эффективности в государственном финансовом контроле : [науч.-метод. пособие] / А. Н. Саунин. – М. : Финанс. контроль, 2004. – 144 с.
20. Симоненко В. К. Основи єдиної системи державного фінансового контролю в Україні (макроекономічний аспект) / В. К. Симоненко, О. І. Барановський, П. С. Петренко. – К. : Знання України, 2006. – 280 с.
21. Слободяник Ю. Б. Формування системи державного аудиту в Україні : монографія / Ю. Б. Слободяник. – Суми : ФОП Наталуха А. С., 2014. – 321 с.
22. Сухарева Л. О. Державний аудит ефективності: системність, організація, методика : монографія / Л. О. Сухарева, Т. В. Федченко. – Донецьк : ДонНУЕТ, 2013. – 289 с.
23. Трайтлі В. Ю. Уточнення економічного змісту державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм / В. Ю. Трайтлі // Молодий вчений. – 2014. – № 8 (11). – С. 45–48.

24. Филиппова В. В. Аудит ефективності в системі державного фінансового контролю : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.12 / В. В. Филиппова. – М., 2005. – 26 с.

25. Хмельков А. В. Формування цілісної системи державного фінансового контролю в Україні : монографія / А. В. Хмельков. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2012. – 292 с.

26. Шевчук О. А. Державний фінансовий контроль: питання теорії і практики : монографія / О. А. Шевчук. – К. : УБС НБУ, 2013. – 431 с.

Науковий керівник – Кожушко О. В., кандидат економічних наук, доцент кафедри контролю і аудиту ХНЕУ ім. С. Кузнеця

REFERENCES

Burtsev, V. V. *Organizatsiia systemy gosudarstvennogo finansovogo kontroliia Rossiyskoy Federatsii* [Organization of state financial control system of the Russian Federation]. Moscow, 2002.

Dementev, D. V. "Gosudarstvennyy finansovyy kontrol: otsenka effektivnosti i napravleniia razvitiia" [State financial control: evaluation of the effectiveness and direction of development]. *Avtoref. dis. ... kand. ekon. nauk*, 2004.

Denysiuk, O. M., and Razborska, O. O. *Audyty derzhavnykh finansiv* [The audit of public finances]. Vinnytsia: VTEI KNTEU, 2012.

Dikan, L. V., Holub, Yu. O., and Syniuhina, N. V. *Derzhavnyi audyt* [State audit]. Kyiv: Znannia, 2011.

Filippova, V. V. "Audit effektivnosti v sisteme gosudarstvennogo finansovogo kontroliia" [Performance audit system of state financial control]. *Avtoref. dis. ... kand. ekon. nauk : 08.00.12*, 2005.

Hermanchuk, P. K. et al. *Derzhavnyi finansovyi kontrol: reviziia i audyt* [State financial control, audit and audit]. Kyiv: AVT, 2004.

Ivashchenko, L. A. "Rozvytok derzhavnoho finansovoho kontroliu v umovakh rynkovoi ekonomiky" [Development of state financial control in a market economy]. *Avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk : 08.04.01*, 2005.

Khmelkov, A. V. *Formuvannia tsilisnoi systemy derzhavnoho finansovoho kontroliu v Ukraini* [Forming an integral system of state financial control in Ukraine]. Kharkiv: KhNU imeni V. N. Karazina, 2012.

"Limska deklaratsiia kerivnykh pryntsyypiv audytu derzhavnykh finansiv" [The Lima Declaration of Guidelines on Auditing]. <http://www.ac-rada.gov.ua/control/main/uk/publish/article/140217>

[Legal Act of Ukraine] (2005). <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3202-15>

[Legal Act of Ukraine] (1993). <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2939-12>

[Legal Act of Ukraine] (2015). <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/576-19>

Melnik, M. V., Panteleev, A. S., and Zvezdin, A. L. *Reviziia i kontrol* [Audit and control]. Moscow: ID FBK-PRESS, 2004.

Nikiforov, P., and Ivasiuk, S. "Finansovyi kontrol derzhavy: instyutsionalnyi pidkhid, spadkovist i novatsii u pohliadakh" [Financial control of the state: the institutional approach, heredity and innovations in the views]. *Rehionalna ekonomika*, no. 2 (2005): 36-.

Nemchenko, V. V. et al. *Audyty (Osnovy derzhavnoho, nezalezhnogo profesiinoho ta vnutrishnyoho audytu)* [Audit (Principles of public, professional and independent internal audit)]. Kyiv: Tsentri navchalnoi literatury, 2012.

Rodionova, V. M., and Shleynikov, V. I. *Finansovyy kontrol* [Financial control]. Moscow: ID FBK-PRESS, 2002.

Saunin, A. V. *Audit effektivnosti v gosudarstvennom finansovom kontrole* [Performance audit of public financial control]. Moscow: Finansovyy kontrol, 2004.

Symonenko, V. K., Baranovskiy, O. I., and Petrenko, P. S. *Osnovy yedynoi systemy derzhavnoho finansovoho kontroliu v Ukraini*

(*makroekonomichnyi aspekt*) [Basics single system of state financial control in Ukraine (macroeconomic aspects)]. Kyiv: Znannia Ukrainy, 2006.

Slobodianyuk, Yu. B. *Formuvannia systemy derzhavnoho audytu v Ukraini* [Formation of state audit in Ukraine]. Sumy: FOP Natalkha A. S., 2014.

Sukhareva, L. O., and Fedchenko, T. V. *Derzhavnyi audyt effektivnosti: systemnist, orhanizatsiia, metodyka* [State audit efficiency, consistency, organization, methodology]. Donetsk: DonNUET, 2013.

Stepashin, S. V. et al. *Gosudarstvennyy finansovyy kontrol* [State financial control]. St. Petersburg: Piter, 2004.

Shevchuk, O. A. *Derzhavnyi finansovyi kontrol: pytannia teorii i praktyky* [State financial control: the theory and practice]. Kyiv: UBS NBU, 2013.

Traitli, V. Yu. "Utochnennia ekonomichnoho zmistu derzhavnoho finansovoho audytu vykonannia biudzhethnykh prohram" [Clarification of the economic content of the state financial audit of budget programs]. *Molodyi vchenyi*, no. 8 (11) (2014): 45-48.

Vasileva, M. V. "Gosudarstvennyy finansovyy kontrol v upravlenii regionom" [State financial control in the management of the region]. <http://www.lib.ua-ru.net/diss/cont/70157.html>

Zhyrna, Zh. A. "Neobkhdnist pobudovy systemy derzhavnoho audytu v Ukraini" [The need for building a system of state audit in Ukraine]. *Ekonomichni nauky. Seriia «Oblik i finansy»*, vol. 4, no. 7 (25) (2010): 207-219.

Znamenskiy, H. L. et al. "Hospodarskiy kodeks Ukrainy. Naukovo-praktychnyi komentar" [Economic Code of Ukraine. Scientific and practical comment]. <http://lib.rus.ec/b/199201/read>